

การเปรียบเทียบลักษณะพฤติกรรมของผู้บริหารในการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี
ของกลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่ถูกลงและไม่ถูกลงสำนักงาน ก.ล.ต. สั่งให้แก้ไข
งบการเงินและตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ

A COMPARISON OF BEHAVIOURAL CHARACTERISTICS OF
EXECUTIVES IN ACCOUNTING DISINFORMATION OF REGISTERED
FIRMS WITH OR WITHOUT SEC'S REQUIREMENTS OF AMENDING
FINANCIAL STATEMENTS AND SPECIAL AUDITING

ปิยาภิศศักดิ์ เจียรสุคนธ์^{1*}

Piyaphisak Jaeresukon^{1*}

(Received: September 27, 2022; Revised: November 23, 2022; Accepted: December 9, 2022)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง และศึกษารูปแบบพฤติกรรมของผู้บริหารในการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีของกลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่ถูกลงและไม่ถูกลงสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ จำนวน 68 ตัวอย่าง โดยใช้ข้อมูลตั้งแต่ปีพ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2563 และทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารกลุ่มบริษัทที่ถูกลงสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษมีการฝ่าฝืนเงื่อนไขทางการเงินมากกว่าและแตกต่างกันกับผู้บริหารกลุ่มบริษัทที่ไม่ถูกลงสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99.9 และ 95 2) ผู้บริหารของกลุ่มบริษัทที่ถูกลงสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและมีการตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษมีพฤติกรรมการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีไม่แตกต่างกัน เมื่อทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาพร้อมกับประเด็นข่าวของสำนักงาน ก.ล.ต. พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีเป็นไปในทิศทางเดียวกัน 3) ลักษณะพฤติกรรมของการบิดเบือนข้อมูล ทางบัญชี ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ เจตนาของผู้บริหาร การฝ่าฝืนเงื่อนไขทางการเงิน และผลประโยชน์ของผู้บริหาร ซึ่งประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัยนี้ คือ การนำเสนอลักษณะพฤติกรรมของผู้บริหารในการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี

คำสำคัญ: การตกแต่งกำไร การบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี การตรวจสอบกรณีพิเศษ

¹ อาจารย์สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม

* Corresponding author, E-mail: rsu_18@hotmail.com

Abstract

This study aims to analyze, compare and investigate executives' behavioral patterns in accounting disinformation of the listed companies that are required or not required to amend the financial statements and be under special auditing by the Securities and Exchange Commission. A total of 68 cases were included with the data from 2011 to 2020 and used in statistical analysis. The results are as follows: 1) the executives of the listed companies ordered by the Securities and Exchange Commission to amend the financial statements and to be examined as a special case were found to violate more financial terms and had statistically significant difference from the group management who were not required to do so at confidence levels of 99.9 percent and 95 percent; 2) there is no difference in accounting disinformation behavior among the executives of the companies required to amend the financial statements and investigated as a special case of financial misstatement. When conducting a content-based analysis in conjunction with the SEC's news issues, it was found that most executives behaved in the same direction as accounting disinformation; and 3) The behavioral characteristics of accounting disinformation consists of 3 components: executive intent, breach of financial conditions, and executive interests. The benefits obtained from this research the presentation of executive behavior in accounting disinformation.

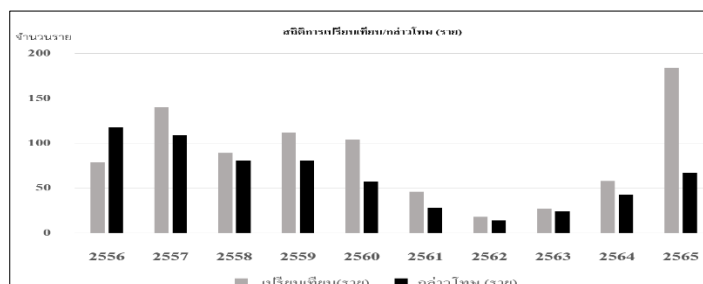
Keywords: earning management, financial misstatements, special audit

1. บทนำ

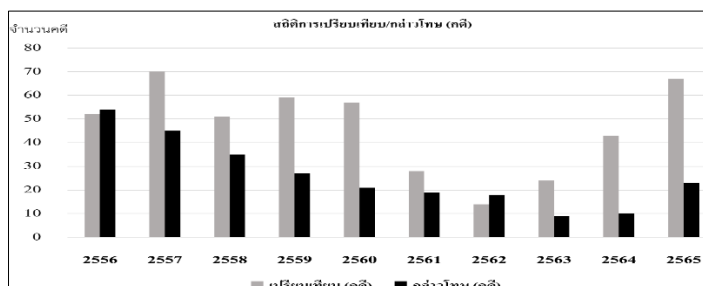
ความเจริญเติบโตของตลาดทุนมักจะเกิดขึ้นพร้อมกับการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี โดยจะเห็นได้จากการล้มละลายของบริษัทปิคนิค คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) บริษัทเอนรอน บริษัทเวิลด์คอม และบริษัทไทโก้ ล้วนเกิดจากพฤติกรรมของผู้บริหารในการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี¹ (ศรายุทธ เรื่องสุวรรณ, 2565) แม้ว่าเหตุการณ์ดังกล่าวจะผ่านมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้วก็ตาม แต่ปัญหาการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีก็ยังคงปรากฏให้เห็นอย่างต่อเนื่องในตลาดทุน (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2565ก)

¹ การบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี (financial misstatements) อาจมีชื่อเรียกที่แตกต่างออกไปตามทัศนคติของนักวิจัย เช่น การแก้ไขงบการเงิน การตกแต่งกำไร การบริหารกำไร หรือการตกแต่งบัญชี แม้ว่าจะมีชื่อเรียกแตกต่างกันแต่มีผลสำคัญล้วนไปในทิศทางเดียวกัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศรายุทธ เรื่องสุวรรณ อธิบายถึงลักษณะของการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีในหนังสือ “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการตกแต่งกำไร” คือ “การรายงานข้อมูลทางบัญชีที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง (financial misstatements) หรือการทุจริต (accounting fraud) เป็นพฤติกรรมที่บริษัทได้จัดทำและเปิดเผยข้อมูลทางบัญชีหรือรายงานทางการเงิน โดยผิดไปจากความเป็นจริงและไม่เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชี ข้อมูลทางบัญชี หรือรายงานทางการเงิน” (ศรายุทธ เรื่องสุวรรณ, 2565) ดังนั้นการศึกษานี้จึงเลือกใช้คำว่า “การบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี” (financial misstatements) มีความหมายในงานวิจัยนี้ว่า พฤติกรรมการปกปิดสถานะทางการเงินที่แท้จริงของบริษัทเพื่อมีเจตนาให้ผู้ใช้ข้อมูลเกิดความเข้าใจหลงผิดว่า ผลประกอบการหรือผลการดำเนินงานของบริษัทเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดเพื่อดึงดูดความสนใจของนักลงทุนให้เข้ามาร่วมลงทุนกับบริษัท

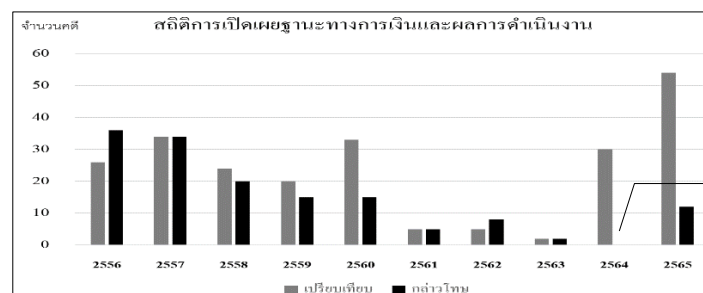
สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) มีอำนาจในการเปรียบเทียบและกล่าวโทษกับผู้บริหารที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการเปิดเผยฐานะทางการเงินในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมาสำนักงาน ก.ล.ต. ดำเนินการกล่าวโทษและเปรียบเทียบกับผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนมาก (ภาพที่ 1 และภาพที่ 2) และเหตุการณ์ที่ถูกเปรียบเทียบและกล่าวโทษมากที่สุด คือ การเปิดเผยฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทที่ไม่ตรงตามสภาพความเป็นจริง (ภาพที่ 3)

ภาพที่ 1 จำนวนการเปรียบเทียบ/กล่าวโทษ (จำนวนราย)

ภาพที่ 2 จำนวนการเปรียบเทียบ/กล่าวโทษ (จำนวนคดี)

ภาพที่ 3 สถิติการเปิดเผยฐานะทางการเงินไม่ตรงตามสภาพความเป็นจริง (จำนวนคดี)

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (2565ข)

■ แทน การเปรียบเทียบ ■ แทน การกล่าวโทษ

หมายเหตุ: ในปี พ.ศ. 2565 เป็นข้อมูล ณ วันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2565

จึงนำมาสู่คำถามงานวิจัยว่า ปัจจัยใดที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้บริหารมีพฤติกรรมบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี Watts and Zimmerman (1986) ได้ศึกษาและอธิบายพฤติกรรมดังกล่าวด้วยทฤษฎีการบัญชีเชิง

ผลประโยชน์ (positive accounting theory) โดยอธิบายว่า ผู้บริหารมีแรงจูงใจในการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีภายใต้ 3 สมมติฐาน ได้แก่ สมมติฐานที่หนึ่ง “ผลประโยชน์ของผู้บริหาร” ตามหลักฐานในอดีตชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารที่ได้รับผลตอบแทนจากการจ่ายเงินโบนัสที่สูงจะมีแนวโน้มในการใช้ดุลพินิจในการจัดทำรายงานทางการเงินโดยการเพิ่มรายได้ที่สูงขึ้น (Carter, 2015; Srait & Sireger, 2014) เนื่องจากการวัดผลการดำเนินงานของผู้บริหารจะถูกอ้างอิงกับผลประกอบการของบริษัท (กำไร) ผู้บริหารสร้างผลกำไรได้มากเท่าไรยิ่งทำให้ผู้บริหารได้รับค่าตอบแทนสูงเท่านั้น สมมติฐานที่สอง “การฝ่าฝืนเงื่อนไขทางการเงิน” โดยทั่วไปเจ้าหน้าที่ต้องการความเชื่อมั่นและลดความเสี่ยงโอกาสที่จะไม่ได้รับชำระเงินเดือนและดอกเบี้ยครบจำนวนตามระยะเวลาที่กำหนด ดังนั้นเจ้าหน้าที่จะกำหนดเงื่อนไขทางการเงินไว้ในสัญญาการกู้ยืมเงินเพื่อให้แน่ใจว่ากิจการจะรักษาตัวชี้วัดทางการเงินได้อย่างต่อเนื่อง เช่น ระดับอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น สินทรัพย์ต่อหนี้สิน ผลตอบแทนต่อกำไร ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ และกำไรสุทธิ ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ตามที่เจ้าหน้าที่กำหนด ด้วยข้อกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวอาจทำให้ผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะทำการเพิ่มหรือลดกำไร และสัดส่วนหนี้สินของกิจการให้เป็นไปตามที่เจ้าหน้าที่กำหนด เพื่อให้ผ่านเกณฑ์เงื่อนไขที่ดีสอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตที่พบว่า ผู้บริหารอาจใช้ดุลพินิจที่ไม่เหมาะสมในการประมาณการลูกหนี้ที่ไม่สามารถเรียกเก็บเงินได้เพื่อกำหนดนโยบายการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ (ศรายุทธ เรืองสุวรรณ และสุภาวินี จีระสุวรรณ, 2564) และผู้บริหารอาจมีแนวโน้มที่จะทำการตกแต่งกำไรเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่กิจการในช่วงที่ระบบเศรษฐกิจตกต่ำที่ (Cormier et al., 2013; Costello & Wittenberg-Moerman, 2011; Trombetta & Imperatore, 2014) และสมมติฐานที่สาม “เรื่องต้นทุนทางการเงิน” ภาษีถือเป็นต้นทุนในการดำเนินธุรกิจที่ผู้บริหารส่วนใหญ่จะพยายามลดหรือหลีกเลี่ยงต้นทุนนี้ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมไม่ให้เป็นการจ่ายมากเกินไป แต่การลดค่าใช้จ่ายในส่วนนี้จะต้องไม่มีผลกระทบต่อกำไรทางบัญชี หากกิจการควบคุมค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ได้อย่างเหมาะสมจะทำให้บริษัทมีผลประกอบการที่สูงขึ้นและเมื่อผลประกอบการของบริษัทเพิ่มขึ้นค่าตอบแทนของผู้บริหารก็จะเพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกัน (Atwood, Drake, & Myers, 2010; Goncharow & Zimmermann, 2006; Sari, Utama & Rossietta, 2017) ดังนั้นจะเห็นว่าสมมติฐานทั้ง 3 ประการ เป็นแรงจูงใจนี้อาจทำให้ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี

งานวิจัยที่ผ่านมาส่วนมากเลือกศึกษากับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่มีผลการดำเนินงานปกติ และงานวิจัยส่วนน้อยเลือกศึกษากับกลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือกลุ่มบริษัทที่มีการตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งกลุ่มบริษัทเหล่านี้อาจเป็นตัวแทนที่ดีในการสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของผู้บริหารในการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีตามคำทำนายของทฤษฎีการบัญชีเชิงผลประโยชน์ ในงานวิจัยนี้จึงมีความสนใจเปรียบเทียบและทดสอบความแม่นยำของคำทำนายตามทฤษฎีการบัญชีเชิงผลประโยชน์ภายใต้สมมติฐาน 3 ข้อ คือ ผลประโยชน์ของผู้บริหาร การฝ่าฝืนเงื่อนไขทางการเงิน และต้นทุนทางการเงิน โดยศึกษากับกลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่ถูกและไม่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. สั่งให้แก้ไขงบการเงินและตรวจสอบกรณีพิเศษ ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ และสมมติฐานใดที่สะท้อนถึงพฤติกรรมของผู้บริหารในการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีมากที่สุด โดยมีคำถามการวิจัยดังนี้ 1) ลักษณะพฤติกรรมของผู้บริหารในการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีจากการตรวจสอบของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์บออะไรบ้าง และสอดคล้อง

กับผลการวิเคราะห์ข้อมูลหรือไม่ 2) ผู้บริหารบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษจะมีแรงจูงใจในการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีมากกว่าผู้บริหารบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ไม่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษหรือไม่ 3) พฤติกรรมของผู้บริหารในการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี มีลักษณะเป็นอย่างไร ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อหน่วยงานกำกับดูแลที่จําแนกผลการวิจัยไปกำหนดแนวทางในการป้องกันดูแลผลประโยชน์ของนักลงทุน และสร้างความเชื่อมั่นในตลาดทุน และจะเป็นประโยชน์ทางอ้อมต่อคุณค่าทางวิชาการในการศึกษาในอนาคตต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. วิเคราะห์เนื้อหาที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์กล่าวโทษบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษจากการเผยแพร่ข่าว

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของแรงจูงใจในการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีระหว่างบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษกับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ไม่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ

3. ศึกษาลักษณะพฤติกรรมของผู้บริหารในการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี

3. การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี

การรายงานผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินที่ผิดไปจากสภาพแวดล้อมความเป็นจริง คือ พฤติกรรมการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี การกระทำในลักษณะนี้ได้ส่งผลทำให้ระบบความเชื่อถือนั้นและประสิทธิภาพของการกำกับดูแลกิจการที่ลดลงในสายตาของนักลงทุนทั่วโลก จากการล้มละลายของบริษัทปิคนิก คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) บริษัทเอนรอน บริษัทเวสต์คอม และบริษัทไทโก้ ได้สร้างบทเรียนราคาแพงถึงการไม่ให้ความสำคัญของการจัดให้มีระบบการควบคุมภายในที่ดี จนทำให้ผู้บริหารมีเจตนาที่ทำการบิดเบือนฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงาน

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) มีมาตรการการกล่าวโทษผู้บริหารที่รายงานผลการดำเนินงานที่ไม่ตรงตามสภาพความเป็นจริงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทุกเหตุการณ์สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของผู้บริหารในการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีในลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์เนื้อหาข่าว ก.ล.ต. กรณีความผิดที่เกี่ยวกับการบิดเบือนข้อมูลบัญชีของบริษัทจดทะเบียนที่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. สั่งให้แก้ไขงบการเงิน

กรณีศึกษา	ช่วงระยะเวลา	ประเด็นความผิดทางด้านบัญชี
กรณีที่ 1 บริษัท กกก	2559	<p><u>ข้อมูลเบื้องต้น</u></p> <p>“สำนักงาน ก.ล.ต. สั่งให้บริษัท กกก จัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษเกี่ยวกับที่มา ความมีอยู่จริง ความครบถ้วนในการบันทึกบัญชีและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินของหนี้สิน”</p> <p><u>ความผิดเกี่ยวกับบัญชีตามที่ปรากฏในข่าว ก.ล.ต.</u></p> <p>“บริษัท กกก ได้ยื่นคำร้องขอฟื้นฟูกิจการต่อศาลล้มละลายกลางว่า กิจการมีหนี้ที่กำหนดจำนวนได้แน่นอนแล้ว จำนวน 5,718 ซึ่งมากกว่าหรือแตกต่างกับสินทรัพย์ที่มีอยู่ แต่ข้อมูลหนี้ที่เปิดเผยแตกต่างจากมูลหนี้ในคำร้องขอฟื้นฟูกิจการอย่างมีนัยสำคัญที่อาจส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจ สำนักงาน ก.ล.ต. จึงสั่งให้ บริษัท กกก จัดทำการตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ (Special Audit) เกี่ยวกับที่มาความมีอยู่จริง ความครบถ้วนในการบันทึกบัญชีและการเปิดเผยข้อมูลหนี้สิน ”</p>
กรณีที่ 2 บริษัท ชชช	2558	<p><u>ข้อมูลเบื้องต้น</u></p> <p>“สำนักงาน ก.ล.ต. สั่งให้บริษัท ชชช แก้ไขงบการเงินงวดปี 2558 ซึ่งไม่ได้บันทึกหนี้สินจากการออกตั๋วแลกเงินให้ถูกต้อง และให้บริษัท ชชช จัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ (Special Audit) เกี่ยวกับการออกตั๋วแลกเงิน การรับและจ่ายที่เกี่ยวข้องและการบันทึกบัญชี”</p> <p><u>ความผิดเกี่ยวกับบัญชีตามที่ปรากฏในข่าว ก.ล.ต.</u></p> <p>“บริษัท ชชช มีหนี้สินจากการออกตั๋วแลกเงินตั้งแต่วัดไตรมาส 4 ปี 2558 แต่หนี้สินดังกล่าวไม่ปรากฏอยู่ในงบการเงินซึ่งส่งผลกระทบต่อ งบการเงินของบริษัท ชชช ไม่ถูกต้องอย่างมีนัยสำคัญ และยังทำให้ มีข้อสงสัยเกี่ยวกับระบบการดำเนินภายในการนำเงินจากการออกตั๋วแลกเงินไปใช้ และระบบการบันทึกบัญชีของบริษัท”</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

กรณีศึกษา	ช่วงระยะเวลา	ประเด็นความผิดทางด้านบัญชี
กรณีที่ 3 บริษัท คคค	2557	ข้อมูลเบื้องต้น “สำนักงาน ก.ล.ต.” สั่งให้บริษัท คคค แก้ไขงบการเงินงวดปี 2557 ของบริษัท คคค เสนอรายงานการตรวจสอบงบการเงินงวดปี 2557 โดยผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข <u>ความผิดเกี่ยวกับบัญชีตามที่ปรากฏในข่าว ก.ล.ต.</u> “บริษัท คคค จัดทำรายงานต้นทุนการก่อสร้างตามสัญญาก่อสร้าง ไม่สอดคล้องกับนโยบายบัญชีและไม่ปฏิบัติตามระบบบัญชีและระบบ การควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องกับรายงานต้นทุนการก่อสร้างให้ครบถ้วนซึ่ง อาจกระทบต่อความถูกต้องของงบการเงิน”

ที่มา: ฐานข้อมูลงบการเงินที่อยู่ระหว่างการแก้ไข (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2565ค)¹

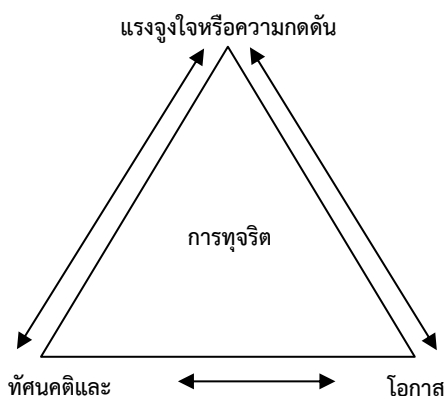
จากเหตุการณ์ข้างต้นสอดคล้องกับแนวคิด Graham, Harvey, and Rajgopal (2005) ที่กล่าวว่า การบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีมีจุดเริ่มต้นมาจากการเกลี้ยกำไร (Income Smoothing) คือการลดความผันผวนของระดับกำไรให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมโดยใช้วิธีการโยกย้ายกำไรในปีที่สูงไปยังปีที่มีระดับกำไรต่ำตามมาด้วยการบริหารกำไร (Earnings Management) คือเจตนาของผู้บริหารที่ต้องการแสดงผลกำไรให้เป็นไปทิศทางตามที่ต้องการ โดยใช้ดุลพินิจของผู้บริหารในการเลือกใช้นโยบายทางบัญชีที่ไม่เหมาะสม (Roychowdhury, 2006) และสุดท้ายคือการตกแต่งบัญชี (Creative Accounting) คือเจตนาของผู้บริหารที่จะทำการปกปิด ซ่อนเร้น หรือบิดเบือนฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานที่ไม่ตรงตามสภาพความเป็นจริง เป็นเหตุให้บุคคลทั่วไปเข้าใจผิดในฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการ อันอาจนำไปสู่ผลประโยชน์ให้กับกิจการและผู้บริหาร เช่น ราคาหุ้นที่สูงขึ้นเมื่อนักลงทุนตัดสินใจลงทุนจากข้อมูลที่ผู้บริหารได้ทำการตกแต่งบัญชี

“คุณภาพกำไร” (Earnings Quality) จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ผู้ใช้งบการเงินควรนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจ แม้ว่างบการเงินจะสะท้อนให้เห็นระบบการบริหารงานและผลการดำเนินงานของกิจการได้อย่างแท้จริง แต่ข้อมูลงบการเงินเหล่านั้นจะต้องปราศจากการบิดเบือนข้อมูลจึงจะถือได้ว่าข้อมูลงบการเงินเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้ใช้มากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินตามกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน (Conceptual Framework for Financial Reporting) หากผู้บริหารมีแรงจูงใจในการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี นอกจากข้อมูลทางการเงินจะไม่เป็น

¹ ฐานข้อมูลงบการเงินที่อยู่ระหว่างการแก้ไข เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลข่าวสารของสำนักงาน ก.ล.ต. โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ให้กับนักลงทุนหรือผู้มีส่วนได้เสียได้รับทราบเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของบริษัทต่างๆ รวมถึงการกล่าวโทษ/เปรียบเทียบกับบริษัทที่มีการฝ่าฝืนตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. พ.ศ. 2535

ประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินแล้ว งบการเงินของกิจการยังมีโอกาสถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือสั่งให้มีการตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ

จากปัญหาเหล่านี้จึงมีการศึกษาและพัฒนาทฤษฎีสามเหลี่ยมการทุจริต (Fraud Triangle) เพื่อเปิดเผยองค์ประกอบที่สำคัญที่นำไปสู่การตกแต่งกำไร/การทุจริต (Cressey, 1970) โดยอธิบายว่าการทุจริตจะเกิดขึ้นจากองค์ประกอบทั้งสามประการ ซึ่งจะขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งไม่ได้และจะต้องเกิดขึ้นพร้อมกันทั้งหมดภายใต้ฐานสามเหลี่ยม ประกอบด้วย ทศนคติและเหตุผล (Attitude/Rationalization) โอกาส (Opportunity) และแรงจูงใจหรือภาวะกดดัน (Incentive /Pressure) ตามภาพที่ 3

ภาพที่ 3 สามเหลี่ยมการทุจริต (Fraud Triangle)
ที่มา: Singleton and Singleton (2010)

2. ทฤษฎีที่ใช้อธิบายพฤติกรรมกรรมการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี

2.1 ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ตามลำดับขั้น (Need Theories)

มนุษย์ทุกคนต่างพยายามดิ้นรนต่อสู้เพื่อจุดหมายของตนเองที่แตกต่างกันออกไป การที่จะตอบสนองความต้องการของตนเองได้นั้นขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของแต่ละบุคคล ซึ่ง Maslow (1970) ได้กำหนดลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ไว้ 5 ประการดังนี้ 1) ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological needs) 2) ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs) 3) ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Belongingness and love needs) 4) ความต้องการได้รับความนับถือยกย่อง (Esteem needs) และ 5) ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self-actualization needs) ลำดับขั้นความต้องการเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงแรงผลักดันให้มนุษย์มีความต้องการเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จในชีวิตหรือวัตถุประสงค์บางประการ นฤตมกุล พรชัย และพรรณนิภา รอดวรรณะ (2554) กล่าวว่า “สาเหตุของการทุจริตประเด็นหนึ่งมาจากพฤติกรรมที่ล้วนมาจากความต้องการของคนทั้งสิ้น トラบไตที่คนยังยึดติดและใฝ่หาวัตถุนิยมความต้องการของตนเอง” ดังนั้น ความต้องการของมนุษย์จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่น่ามาสู่พฤติกรรมกรรมการทุจริตหรือการบิดเบือนข้อมูลได้

2.2 ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory)

Jensen and Meckling (1976) อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองฝ่าย ซึ่งฝ่ายหนึ่งเรียกว่า “ตัวการ” (Principle) ผู้ที่มอบอำนาจในการบริหารกิจการให้กับอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า “ตัวแทน” (Agent) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวการกับตัวแทนขึ้นอยู่กับ “ผลประโยชน์” ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ตัวการย่อมต้องการผลตอบแทนที่คุ้มค่าแก่การลงทุน ในขณะที่ตัวแทนย่อมคาดหวังค่าตอบแทนที่สูงขึ้น แต่หากเมื่อไรก็ตามที่ผลประโยชน์ของตัวการกับตัวแทนไม่สอดคล้องกันก็จะทำให้เกิดปัญหาการเป็นตัวแทน (Agency Problem) ขึ้น ปัญหาการเป็นตัวแทนส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากข้อตกลง ของทั้งสองฝ่ายที่ถูกระบุไว้ในสัญญาการว่าจ้างงาน ตามแนวคิดของทฤษฎีสัญญา (Contract Theory) (Hart, 1998) ที่อธิบายว่าหาก “ตัวแทน” สามารถทำงานให้ “ตัวการ” ประกอบไปด้วย เจ้าของกิจการ กรรมการ หรือผู้ถือหุ้นเกิดความพึงพอใจต่อผลประโยชน์ได้มาก นอกจากที่ผู้บริหารจะได้รับค่าตอบแทนตามที่ระบุไว้ในสัญญาแล้ว ก็จะได้รับพิจารณาจ้างงานหรือปรับขึ้นเงินเดือน ดังนั้น ข้อมูลงบการเงินถือเป็นส่วนหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในการพิจารณาการจ่ายค่าตอบแทนหรือแผนการจ่ายโบนัสพิเศษให้กับผู้บริหารตามข้อตกลงในสัญญา (Fama & Jensen, 1983) ทั้งสองทฤษฎีนี้จึงอธิบายลักษณะพฤติกรรมของผู้บริหารในการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีที่เกิดขึ้นเพื่อให้ตนเองได้รับผลประโยชน์เช่นเดียวกัน

2.3 ทฤษฎีการบัญชีเชิงผลประโยชน์ (Positive Accounting Theory)

ทฤษฎีนี้กล่าวถึงมูลเหตุที่ทำให้ผู้บริหารมีพฤติกรรมบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี ภายใต้ทฤษฎีนี้ Watts and Zimmerman (1986) ได้ทำนายว่าแรงจูงใจที่ทำให้ผู้บริหารมีพฤติกรรมบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี อาจเกิดขึ้นจาก 3 ประการดังต่อไปนี้

ประการที่ 1 “ผลประโยชน์ของผู้บริหาร” มีความเชื่อว่าการวัดผลการดำเนินงานของผู้บริหารจะถูกยึดติดกับผลประโยชน์ของบริษัท หากผู้บริหารสร้างผลประโยชน์ให้แก่บริษัทได้มาก จะทำให้ผู้บริหารได้รับค่าตอบแทนสูงขึ้น ผู้บริหารจึงอาจมีแนวโน้มที่จะรับเอานโยบายทางบัญชีที่ไม่เหมาะสมเพื่อจัดทำรายงานข้อมูลทางการเงินให้เป็นไปในทิศทางที่ผู้บริหารต้องการ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในช่วงนั้น งานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ค่าตอบแทนเป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้ผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะทำการบิดเบือนผลกำไรให้สูงขึ้น เพราะหากผลกำไรสูงขึ้น ผู้บริหารก็จะได้รับค่าตอบแทนสูงขึ้นเช่นกัน (Duong & Evans, 2015; Frydman & Saks, 2010) เช่นเดียวกับการให้สิทธิเลือกซื้อหุ้น (Employee Stock Option Plan) เพราะจะทำให้ผู้บริหารเกิดความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของบริษัท ยิ่งถ้าตนเองสามารถสร้างผลประโยชน์สูงเท่าไรยิ่งทำให้ราคาหุ้นที่ตนเองครอบครองมีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น (Shuto, 2007; Meek, Rao & Skousen, 2007) เพื่อเป็นการทดสอบความแม่นยำของคำทำนายตามทฤษฎีนี้ นำมาซึ่งการกำหนดสมมติฐานงานวิจัย ดังนี้

สมมติฐานที่ 1: ผู้บริหารบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ จะมีแรงจูงใจทางผลประโยชน์มากกว่าหรือแตกต่างกับผู้บริหารบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ไม่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ

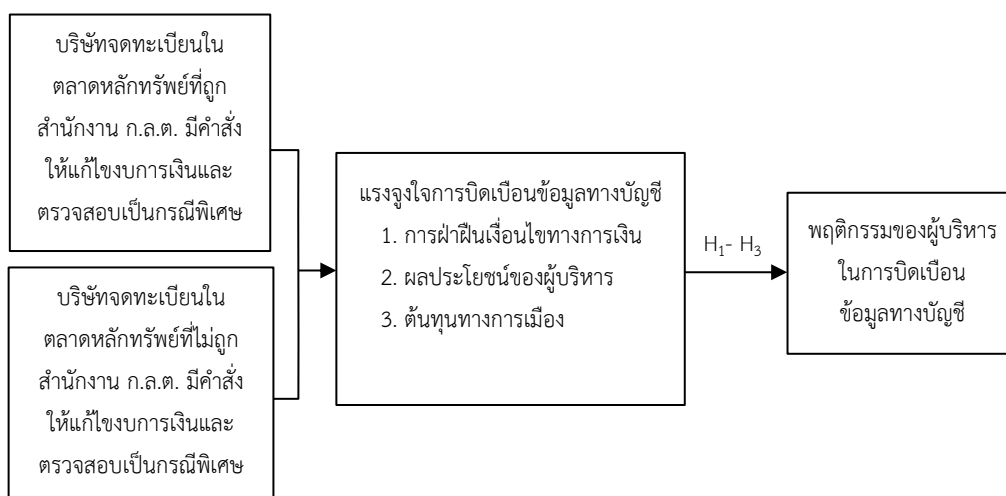
ประการที่ 2 “การฝ่าฝืนเงื่อนไขทางการเงิน” ภายใต้เงื่อนไขในสัญญาเงินกู้ ผู้ให้กู้ต้องการสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเองว่าผู้กู้ย่อมจะต้องมีความสามารถในการชำระหนี้ได้ตรงตามระยะเวลาที่กำหนด จึงทำการกำหนดเงื่อนไขทางการเงินขึ้น เช่น ระดับหนี้สินของผู้กู้ ต้องไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด จากเงื่อนไขทางการเงินดังกล่าว ผู้บริหารอาจมีแนวโน้มในการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานข้อมูลทางการเงินที่ต่ำกว่าเกณฑ์ และได้รับเงื่อนไขทางการเงินที่ดี งานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ภาระหนี้สินเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งในการตกแต่งกำไรเพื่อให้บริษัทมีกระแสเงินสดที่ดี (ศรายุทธ เรืองสุวรรณ, 2565; Alissa et al., 2013) นอกจากนี้ บริษัทที่มีความเสี่ยงทางการเงินสูงผู้บริหารจะมีแนวโน้มที่จะทำการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ขาดทุนที่เป็นข้อตกลงในสัญญาเงินกู้ (Baccouche, Hadriche & Omri, 2013; Cohen & Zarowin, 2010; Nalarreason, Sutrisno, & Mardiati, 2019; Nam et al., 2012) เพื่อเป็นการทดสอบความแม่นยำของคำทำนายตามทฤษฎีนี้ จึงนำมาซึ่งการกำหนดสมมติฐานที่ 2 ไว้ดังนี้

สมมติฐานที่ 2: ผู้บริหารบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ จะมีแรงจูงใจในการฝ่าฝืนเงื่อนไขทางการเงินมากกว่าหรือแตกต่างกับผู้บริหารบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ไม่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ

ประการที่ 3 “ต้นทุนทางการเงิน” ภาษีถือเป็นต้นทุนในการดำเนินธุรกิจที่ผู้บริหารส่วนใหญ่จะพยายามลดหรือหลีกเลี่ยงต้นทุนนี้ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เพื่อที่บริษัทจะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายให้กับหน่วยงานภาครัฐในระดับสูง แต่การลดค่าใช้จ่ายนี้จะต้องไม่มีผลกระทบต่อกำไรทางบัญชี (Almashaqbeh, Abdul & Shaari, 2018; Sari, Utama & Rossietta, 2017) หากกิจการควบคุมค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ได้เหมาะสมจะทำให้บริษัทมีผลกำไรที่เพิ่มขึ้น เมื่อผลกำไรเพิ่มขึ้นผลตอบแทนของกรรมการผู้ถือหุ้น และผู้บริหารสูงก็จะขึ้นในทิศทางเดียวกัน (Atwood, Drake, & Myers, 2010; Coppens & Peek, 2005; Goncharow & Zimmermann, 2006; Graham, Harvey, & Rajgopal, 2005) เพื่อเป็นการทดสอบความแม่นยำของคำทำนายตามทฤษฎีนี้ นำมาซึ่งการกำหนดสมมติฐานที่ 3 ไว้ดังนี้

สมมติฐานที่ 3: ผู้บริหารบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ จะมีแรงจูงใจในการจัดการต้นทุนทางการเงินมากกว่าหรือแตกต่างกันกับผู้บริหารบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ไม่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสู่การกำหนดกรอบการวิจัย ตามภาพที่ 4

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ จำนวน 842 บริษัท กลุ่มตัวอย่าง เลือกโดยวิธีเจาะจง คือ กลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินจำนวน 28 บริษัท และบริษัทที่จัดให้มีการตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ จำนวน 6 บริษัท รวมทั้งสิ้นจำนวน 34 บริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลย้อนหลังเพียง 10 ปีเท่านั้น (พ.ศ. 2556 ถึง พ.ศ. 2565) และกลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ไม่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและมีการตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ จำนวน 34 บริษัท โดยผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. เลือกข้อมูลบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีผลการดำเนินงานปกติในปีเดียวกันกับกลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและมีการตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ
2. ต้องอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมและหมวดธุรกิจเดียวกัน
3. ต้องมีขนาดกิจการที่ใกล้เคียงกัน โดยพิจารณาจากสินทรัพย์รวม (Nursetya & Hidayati, 2020)
4. จำนวนตัวเลขที่นำมาใช้วัดตัวแปร ได้แก่ การฝ่าฝืนเงื่อนไขทางการเงิน ผลประโยชน์ของผู้บริหาร และต้นทุนทางการเงิน ต้องอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันพอสมควรเพื่อไม่ให้เกิดความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (Kuč & Kaličanin, 2021)
5. ไม่เป็นบริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน กองทุนรวม กองทรัสต์
6. เป็นบริษัทที่สามารถให้ข้อมูลได้ครบทุกตัวแปรที่ศึกษา
7. ไม่เป็นบริษัทที่เข้าข่ายอาจถูกเพิกถอนกิจการ (ธเรศ สันตติวงศ์ไชย, 2565)

ตัวแปรและการวัดค่าของตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย 1) ผลประโยชน์ของผู้บริหาร วัดจากการเปลี่ยนแปลงของตัวเลขการจ่ายค่าตอบแทนผู้บริหารในปีที่ถูกลูกกับปีก่อนปีที่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือตรวจสอบกรณีพิเศษกับปีก่อนถูก 2) การฝ่าฝืนเงื่อนไขทางการเงิน วัดจากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นในปีที่ถูกลูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือตรวจสอบกรณีพิเศษ 3) ต้นทุนทางการเงิน วัดจากอัตราภาษีที่แท้จริงเพื่อทำการเปรียบเทียบอัตราภาษีที่คำนวณได้จากอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่บริษัทใช้คำนวณภาษีเงินได้ใน การส่งต่อกรมสรรพากร โดยคำนวณจากอัตราส่วนของการจ่ายภาษีเงินได้หักด้วยภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีต่อกำไรทางบัญชีก่อนหักภาษี โดยค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ของงวดปัจจุบัน เก็บรวบรวมข้อมูลจากหมายเหตุประกอบงบการเงิน

$$\begin{aligned} \text{อัตราภาษีเงินได้ที่} \\ \text{แท้จริง (ETR) =} & \frac{(\text{คชจ. ภาษีเงินได้} - \text{ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี})}{\text{กำไรทางบัญชีก่อนหักภาษี}} \\ & = \text{คชจ. ภาษีเงินได้ของงวดปัจจุบัน} \end{aligned}$$

ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมของผู้บริหารในการบิดเบือนข้อมูลทางการเงินบัญชี ผู้วิจัยได้นิยามไว้ตอนต้นว่าเป็นพฤติกรรมการปกปิดสถานะทางการเงินที่แท้จริงของบริษัท เพื่อมีเจตนาให้ผู้ใช้อ้างอิงเกิดความเข้าใจผิดว่าผลประกอบการหรือผลการดำเนินงานของบริษัทเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด โดยการวัดพฤติกรรมการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีจากงานวิจัยในอดีตที่ผ่านมาส่วนใหญ่เลือกใช้แบบจำลองของ Modified Jones ของ Jones (1991) ในการจับพฤติกรรมของผู้บริหารในการบิดเบือนข้อมูลทางการเงินบัญชีเพราะให้ผลการพยากรณ์ที่มีความแม่นยำ (Ngamchom, 2018) โดยมีรายละเอียดการคำนวณตามภาคผนวกแนบท้ายบทความ

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาผู้วิจัยจะไม่มีการเปิดเผยข้อมูลกลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและมีการตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษแม้จะมีการเปิดเผยบนเว็บไซต์ ซึ่งอาจนำไปสู่ความเสื่อมเสียชื่อเสียงและความเชื่อมั่นขององค์กรต่อนักลงทุนหากได้รับการเผยแพร่บทความวิจัยนี้สู่สาธารณชน และจะทำลายเอกสารทั้งสิ้นเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการวิจัย

การเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 บริษัทที่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีการตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข่าว ก.ล.ต. ซึ่งมีการเปิดเผยข้อมูลย้อนหลังเพียง 10 ปีเท่านั้น (พ.ศ. 2556 ถึง พ.ศ. 2565) จำนวน 1,496 รายการ และทำการคัดเลือกบริษัทที่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินเท่านั้น มีจำนวนทั้งสิ้น 32 รายการ โดยมีเงื่อนไขในการคัดเลือก ดังนี้ 1) ต้องเป็นข้อมูลงบการเงิน “งวดปี” เท่านั้นเพราะหากเป็นงบรายไตรมาสอาจได้รับการแก้ไขให้ถูกต้องในตอนสิ้นงวดบัญชี 2) ต้องไม่เป็นบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน กองทุนรวม กองทรัสต์ 3) ต้องเป็น

บริษัทที่เปิดเผยหรือสามารถให้ข้อมูลได้ครบทุกตัวแปรที่ศึกษา และ 4) ต้องไม่เป็นบริษัทที่เข้าข่ายอาจถูกเพิกถอนกิจการ คงเหลือบริษัทที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 34 บริษัท คงเหลือจำนวน 28 รายการ และบริษัทที่มีการตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ จำนวน 6 บริษัท รวมจำนวนบริษัทที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 34 บริษัท

กลุ่มที่ 2 บริษัทที่ไม่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและจัดให้มีการตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากงบการเงิน รายงานข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และฐานข้อมูลตลาดหลักทรัพย์ออนไลน์ (SETSMART) จำนวน 34 บริษัท (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2565ง)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุดเพื่ออธิบายชุดข้อมูลของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา และวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยประชากรสองกลุ่มอิสระกัน คือ กลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีและไม่มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและการตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ โดยใช้สถิติทดสอบ t-test (Independent sample t-test) และวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของชุดข้อมูล โดยใช้สถิติกลุ่ม F-test (One-Way ANOVA)

ข้อมูลเชิงคุณภาพ กลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและมีการตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษบางกรณีศึกษาที่มียุทธศาสตร์จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจะนำไปเปรียบเทียบกับประเด็นสาระสำคัญที่ทำให้สำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงิน/ตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษเพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษางานวิจัยครั้งนี้

5. ผลการวิจัย

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่ไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test)

ตัวแปร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่า สูงสุด	ค่า ต่ำสุด	t	ความ แตกต่าง (p-value)
ผลประโยชน์ของผู้บริหาร							
- กลุ่ม 1 มีคำสั่งแก้ไข	34	20.352	15.362	0.00	61.00	2.546	(แตกต่าง)
- กลุ่ม 2 ไม่มีคำสั่งแก้ไข	34	11.156	14.411	0.00	29.42		0.013*
การฝ่าฝืนเงื่อนไขทางการเงิน							
- กลุ่ม 1 มีคำสั่งแก้ไข	34	36.090	26.549	10.00	94.00	3.444	(แตกต่าง)
- กลุ่ม 2 ไม่มีคำสั่งแก้ไข	34	19.642	8.397	9.13	33.10		0.000***
ต้นทุนทางการเงิน							
- กลุ่ม 1 มีคำสั่งแก้ไข	34	30.057	28.286	0.00	95.20	1.882	(ไม่แตกต่าง)
- กลุ่ม 2 ไม่มีคำสั่งแก้ไข	34	42.840	27.718	4.26	94.10		0.064

*, *** หมายถึง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และ 99.9%

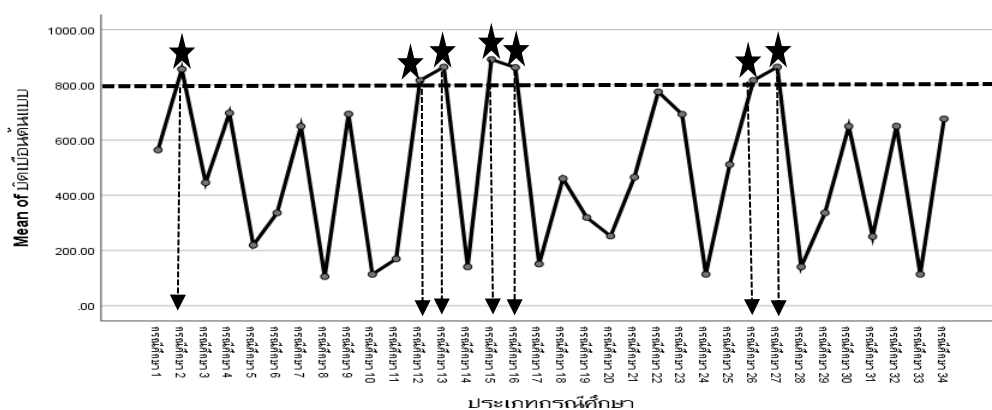
จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้บริหารกลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษมีแนวโน้มที่จะฝ่าฝืนเงื่อนไขทางการเงิน มีค่าเฉลี่ยมากกว่าและแตกต่างกันกับผู้บริหารกลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ไม่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และ 99% ($p > 0.05, 0.01$) ในส่วนของต้นทุนทางการเงินไม่แตกต่างกัน ($p < 0.05$)

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีกับกลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและมีการตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ (ANOVA)

พฤติกรรม	แหล่งของความแปรปรวน	df	Sum of Squares	Mean Square	F	p-value
การบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี	ระหว่างกลุ่ม	34	2910228.752	85594.963	.972	.533
	ภายในกลุ่ม	33	2905906.903	88057.785		
	รวม	67	5816135.655			

*, *** หมายถึง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และ 99.9%

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้บริหารกลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและมีการตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี ไม่แตกต่างกัน ($p > 0.05$) เพื่อแสดงค่าเฉลี่ยแต่ละกรณีศึกษา ผู้วิจัยขอเสนอข้อมูลกราฟดังต่อไปนี้

ภาพที่ 5 แสดงกราฟค่าเฉลี่ยของกลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและจัดให้มีการตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ

จากข้อมูลกราฟจะแสดงให้เห็นได้ว่า กลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและมีการตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ จำนวน 34 บริษัทมีจำนวน 7 บริษัท ที่มีค่าเฉลี่ยการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีตั้งแต่ 800 ขึ้นไป ประกอบด้วยกรณีศึกษาที่ 2 กรณีศึกษาที่ 12 กรณีศึกษาที่ 13 กรณีศึกษาที่ 15 กรณีศึกษาที่ 16 กรณีศึกษาที่ 26 และกรณีศึกษาที่ 27 เมื่อนำกรณีศึกษาทั้ง 7 บริษัทนี้ไปวิเคราะห์เนื้อหาข่าวที่สำนักงาน ก.ล.ต. ดำเนินการกล่าวโทษ พบประเด็นที่น่าสนใจและเชื่อมโยงไปสู่พฤติกรรมในการบิดเบือนข้อมูลทางการบัญชี ตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์เนื้อหาจากแหล่งข่าวสำนักงาน ก.ล.ต.

กรณีศึกษา	ช่วงระยะเวลา	ประเด็นความผิดทางด้านบัญชี
กรณีศึกษาที่ 2	2549-2552	<p>ข้อมูลเบื้องต้น</p> <p>“สำนักงาน ก.ล.ต. ดำเนินกล่าวโทษอดีตกรรมการและผู้บริหารต่อกรมสอบสวนคดีพิเศษ กรณีร่วมกันจัดทำเอกสารเท็จ ลงบัญชีไม่ถูกต้องและไม่ตรงสภาพความเป็นจริง เพื่อลวงบุคคลทั่วไปให้เข้าใจผิดกับฐานะทางการเงินและผลประกอบการ”</p> <p>ความคิดเกี่ยวกับบัญชีตามที่ปรากฏในข่าว ก.ล.ต.</p> <p>“ร่วมกันจัดทำเอกสารทางบัญชีที่เป็นเท็จ ลงบัญชีไม่ถูกต้องไม่ตรงตามความเป็นจริงเกี่ยวกับรายการเงินให้กู้ยืมแก่บุคคลภายนอก เงินลงทุนในโครงการแปรรูปลูมิเนียม และการซื้อเครื่องจักรใช้ในโครงการกลั่นน้ำมันจากขยะพลาสติก”</p>
กรณีศึกษาที่ 12	2558-2560	<p>ข้อมูลเบื้องต้น</p> <p>“สำนักงาน ก.ล.ต. ดำเนินกล่าวโทษอดีตกรรมการและผู้บริหารต่อกรมสอบสวนคดีพิเศษกรณีร่วมกันกระทำผิดหน้าที่โดยทุจริต ไม่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ รั่วรั่ว และชื่อเสียงสุจริต ทำให้บริษัทได้รับความเสียหาย และได้ร่วมกันกระทำหรือยินยอมให้กระทำการลงข้อความเท็จหรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชีหรือเอกสารต่างๆ เพื่อลวงบุคคลใดๆ”</p> <p>ความคิดเกี่ยวกับบัญชีตามที่ปรากฏในข่าว ก.ล.ต.</p> <p>“จากพยานหลักฐานพบการตกแต่งรายได้และรายได้ค้างรับค่าโฆษณา ซึ่งเป็นรายได้ที่ไม่มีอยู่จริงและเรียกเก็บเงินจากลูกค้าไม่ได้จริง โดยอดีตกรรมการและผู้บริหารร่วมกันสั่งการให้มีการบันทึกรายได้ที่ไม่มีอยู่จริงอีกทั้งมีการแก้ไขระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขายโฆษณาเพื่อเอื้อให้ฝ่ายขายบันทึกใบจองโฆษณาปลอมเข้าไปในระบบการขายโฆษณา และให้ฝ่ายบัญชีนำใบจองโฆษณาปลอมมาบันทึกเป็นรายได้และรายได้ค้างรับเพื่อให้รายได้ของกิจการเพิ่มสูงขึ้น”</p>
กรณีศึกษาที่ 13	2559	<p>ข้อมูลเบื้องต้น</p> <p>“สำนักงาน ก.ล.ต. ดำเนินกล่าวโทษอดีตกรรมการและผู้บริหารต่อกรมสอบสวนคดีพิเศษ กรณีทุจริต เบียดบังทรัพย์สินของบริษัท และทำบัญชีไม่ถูกต้อง โดยทำธุรกรรมอำพราง ผ่านบริษัทที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศหลายแห่ง เพื่อให้ผลประกอบการสูงเกินความเป็นจริง”</p> <p>ความคิดเกี่ยวกับบัญชีตามที่ปรากฏในข่าว ก.ล.ต.</p> <p>“ผู้สอบบัญชีมีข้อสงสัยเกี่ยวกับธุรกรรมการให้กู้ยืมแก่ลูกหนี้ในต่างประเทศ 5 แห่ง เมื่อบริษัททั้ง 5 แห่ง ได้รับเงินผู้ไปแล้วได้นำไปหมุนเวียนในกลุ่มบริษัทผู้กู้เพื่อชำระค่าดอกเบี้ยและเงินต้นคืนแก่ผู้ให้กู้เป็นงวด ซึ่งยอดดอกเบี้ยถูกนำไปรวมเป็นรายได้ในงบการเงินอันเป็นการตกแต่งบัญชีและสร้างผลประกอบการให้ผู้ให้กู้ยืมเพิ่มสูงขึ้น</p>

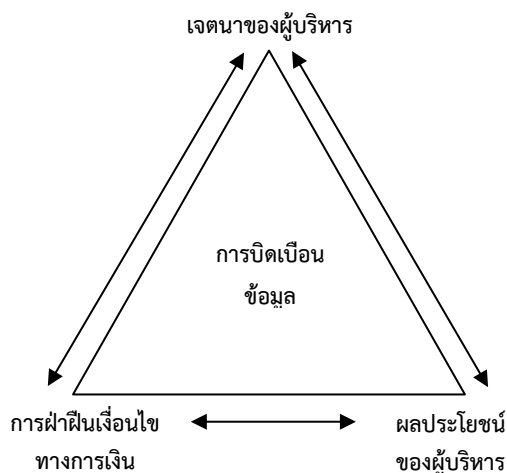
ตารางที่ 4 (ต่อ)

กรณีศึกษา	ช่วง ระยะเวลา	ประเด็นความผิดพลาดด้านบัญชี
กรณีศึกษาที่ 14, 16	2557	<p>ข้อมูลเบื้องต้น</p> <p>“สำนักงาน ก.ล.ต. ดำเนินกล่าวโทษอดีตรกรรมการและผู้บริหารต่อกรมสอบสวนคดีพิเศษกรณีจัดทำบัญชีและงบการเงินไม่ถูกต้อง เพื่อลงบุคคลทั่วไปให้เข้าใจผิดเกี่ยวกับฐานะทางการเงินและผลประกอบการ”</p> <p>ความผิดเกี่ยวกับบัญชีตามที่ปรากฏในข่าว ก.ล.ต.</p> <p>“กรณีผู้สอบบัญชีทั้ง 2 ซึ่งเป็นบริษัทใหญ่และบริษัทย่อยไม่แสดงความเห็นและแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขต่องบการเงิน เนื่องจากถูกจำกัดขอบเขตการตรวจสอบโดยผู้บริหาร” สำนักงาน ก.ล.ต. ตรวจสอบงบการเงินในช่วงปี 2557 พบว่า กรรมการและผู้บริหารร่วมกันไม่จัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสินค้าและวัตถุดิบที่เกี่ยวข้องในธุรกรรมการขายน้ำมันและรับจ้างกลั่นน้ำมันให้ครบถ้วน และไม่ได้บันทึกบัญชีรายได้และบัญชีอื่นที่เกี่ยวข้องในระบบบัญชีจนเป็นเหตุให้งบการเงินแสดงรายได้ต่ำกว่าความเป็นจริง ซึ่งถือเป็นสาระสำคัญต่อผู้ใช้งบการเงิน”</p>
กรณีศึกษาที่ 26	2553	<p>ข้อมูลเบื้องต้น</p> <p>“สำนักงาน ก.ล.ต. ดำเนินกล่าวโทษอดีตรกรรมการและผู้บริหารต่อกรมสอบสวนคดีพิเศษกรณีจัดทำบัญชีและงบการเงินไม่ถูกต้อง เพื่อลงบุคคลทั่วไปให้เข้าใจผิดเกี่ยวกับฐานะทางการเงินและผลประกอบการ”</p> <p>ความผิดเกี่ยวกับบัญชีตามที่ปรากฏในข่าว ก.ล.ต.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ร่วมกันเปลี่ยนวิธีการทำสัญญาที่เป็นบริษัทในเครือญาติเพื่อตกแต่งบัญชี อันเป็นเท็จเพื่อลงบุคคลใดๆ โดยสั่งให้บันทึกที่รายได้ในบัญชีแยกประเภทเป็นเท็จ 2. ร่วมกันจัดทำบัญชี งบการเงิน และรายงานการประชุมคณะกรรมการบริษัทอันเป็นเท็จเพื่อลงบุคคลใดๆ ว่ามีการอนุมัติให้หักหุ้นส่วนจำกัด ก กับ ข ถูยืมเงินรวมจำนวน 85,000,000 บาท
กรณีศึกษาที่ 27	2560	<p>ข้อมูลเบื้องต้น</p> <p>“สำนักงาน ก.ล.ต. ดำเนินกล่าวโทษอดีตรกรรมการและผู้บริหารต่อกรมสอบสวนคดีพิเศษกรณียินยอมให้ลงข้อความเท็จหรือไม่ลงข้อความสำคัญในรายละเอียดเกี่ยวกับหนี้สินที่เพิ่มขึ้น เพื่อลงไม่ให้นักลงทุนและเจ้าหน้าที่รับรู้รายละเอียดที่แท้จริงของหนี้สิน”</p> <p>ความผิดเกี่ยวกับบัญชีตามที่ปรากฏในข่าว ก.ล.ต.</p> <p>อดีตรกรรมการและผู้บริหารกล่าวให้กิจการเป็นหนี้ เพื่อให้สามารถเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการ โดยอาศัยมูลหนี้ซึ่งไม่เป็นความจริง จากการที่เจ้าหน้าที่ค่าหลายรายเรียกร้องค่าเสียหายและค่าเสียหายโอกาส รวมทั้งฟ้องร้องดำเนินคดีทางแพ่งกับกิจการในมูลหนี้ที่สูงเกินกว่าความเป็นจริงมากโดยไม่สมเหตุสมผล เพื่อให้กิจการอยู่ในภาวะที่มีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สินทั้งที่บุคคลเหล่านั้นหลายรายมีความเห็นหรืออยู่ในวิสัยที่ทราบดังกล่าวไม่สามารถบันทึกบัญชีเป็นหนี้สินในงบการเงินตามมาตรฐานการบัญชีได้</p>

หมายเหตุ ---- คือ การเน้นประเด็นสาระสำคัญที่สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 2

ที่มา : ฐานข้อมูลงบการเงินที่อยู่ระหว่างการแก้ไข, (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2565ค)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาข่าวของกลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและมีการตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ แสดงให้เห็นได้ว่าผู้บริหารส่วนใหญ่มี “เจตนา” ที่จะทำการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีในลักษณะของ “การจัดทำเอกสารเท็จ มีการจัดทำบัญชีไม่เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีหรือหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป และมีการรายงานข้อมูลทางการเงินที่ไม่ตรงตามสภาพความเป็นจริงเพื่อลวงบุคคลทั่วไปให้เข้าใจผิดเกี่ยวกับฐานะทางการเงินและผลประกอบการ” เมื่อนำเหตุการณ์เหล่านี้ไปเชื่อมโยงเข้ากับผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ (ตารางที่ 2) ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ (Body of Knowledge) ของลักษณะพฤติกรรมของการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี ประกอบด้วย 3 ปัจจัยที่รวมตัวเข้าด้วยกันจนครบและยึดเหนี่ยวกันเป็นฐานสามเหลี่ยมที่จะขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งไม่ได้ ผู้วิจัยจึงเรียกองค์ประกอบเหล่านี้ว่า “ลักษณะพฤติกรรมของผู้บริหารในการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี” แสดงในภาพที่ 6 ซึ่งประยุกต์จาก สามเหลี่ยมการทุจริต (Fraud Triangle) ของ Crassey (1970)

ภาพที่ 6 แสดงลักษณะพฤติกรรมของผู้บริหารในการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี
ที่มา: ผลการวิจัย

6. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ลักษณะพฤติกรรมของผู้บริหารในการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชียังเป็นประเด็นสำคัญที่นักวิชาการหลายท่านให้ความสนใจและพยายามศึกษาเพื่อข้อสรุปอย่างสมเหตุและสมผล ซึ่งผลการวิจัยผู้วิจัยขอสรุปตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและมีการตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ จำนวน 34 บริษัท มีจำนวน 7 บริษัทที่แสดงค่าเฉลี่ยการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีสูงสุด และเมื่อทำการวิเคราะห์ประเด็นสาระสำคัญของเนื้อหาข่าวที่สำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและจัดให้มีการตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ ชี้ให้เห็นได้ว่า

ผู้บริหารทั้ง 7 บริษัทมีลักษณะพฤติกรรมการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ด้านใดด้านหนึ่ง สอดคล้องกับสมมติฐานผลประโยชน์ของผู้บริหาร (The Bonus Plan Hypothesis) ตามทฤษฎีการบัญชีเชิงผลประโยชน์ของ Watts and Zimmerman (1986) กล่าวว่า ผู้บริหารจะมีแรงจูงใจบางประการที่จะทำงานเพื่อให้ตนเองและองค์กรได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน เช่น การให้สิทธิผู้บริหารในการซื้อหุ้นสามัญล่วงหน้า แผนการจ่ายโบนัสแก่ผู้บริหารที่ผูกติดกับผลกำไรของบริษัท สอดคล้องกับงานวิจัยของ Duong and Evans (2015) และ Balsam, Irani, & Yin (2012) พบว่า “การกำหนดจำนวนเงินค่าตอบแทนของผู้บริหารสามารถอธิบายได้ด้วยผลการดำเนินงานของบริษัทที่ยังผู้บริหารสร้างผลกำไรได้มากเท่าไรยิ่งทำให้ได้รับค่าตอบแทนสูงเช่นเดียวกัน”

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผู้บริหารจะมีเป้าหมายที่จะรายงานผลประกอบการและฐานะทางการเงินของบริษัทให้แตกต่างไปจากสภาพความเป็นจริงก็เพราะผู้บริหารมีแรงจูงใจหรือความกดดันบางประการที่ทำให้ผู้บริหารมีแนวโน้มในการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี ผลการวิจัยนี้พบหลักฐานที่บ่งบอกได้ว่าผู้บริหารบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีการตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษมีแนวโน้มในการฝ่าฝืนเงื่อนไขทางการเงินมากกว่าหรือแตกต่างกับผู้บริหารกลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ไม่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากการหลีกเลี่ยงผลกระทบที่เกิดจากการฝ่าฝืนเงื่อนไขทางการเงินได้กลายเป็นปัจจัยหลักที่นำไปสู่แนวโน้มพฤติกรรมของผู้บริหารในการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี โดยผลการวิจัยที่ผ่านมาสนับสนุนว่าผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะทำการตกแต่งกำไรให้เพิ่มขึ้นเพื่อรักษาเงื่อนไขทางการเงิน หรืออาจกล่าวได้ว่า หากบริษัทมีกระแสเงินสดที่ไม่ดีผู้บริหารจะมีพยายามคลี่คลายปัญหานี้ด้วยการตกแต่งกำไรเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Baccouche, Hadriche and Omri (2013) พบว่า “บริษัทที่มีความเสี่ยงทางการเงินผู้บริหารจะมีแนวโน้มที่จะทำการเพิ่มระดับของกำไรให้สูงขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ติดลบหรือต่ำกว่าเกณฑ์เงื่อนไขทางการเงิน” และตามทฤษฎีสัญญาที่ว่า “เงื่อนไขในสัญญาเงินกู้จะเป็นข้อกำหนดที่ทำให้ผู้บริหารต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับบริษัทว่าจะมีความสามารถในการชำระหนี้และดอกเบี้ยได้ตามที่ระบุไว้ในสัญญา” จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้บริหารมีแรงจูงใจที่จะรักษาเงื่อนไขสัญญาเงินกู้ไว้ด้วยการตกแต่งกำไรให้เพิ่มขึ้น (Panda & Leepsa, 2017)

นอกเหนือจากการฝ่าฝืนเงื่อนไขทางการเงินแล้ว ผลประโยชน์ตอบแทนก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สนับสนุนการทำงานของผู้บริหาร โดยผู้บริหารจะตระหนักไว้เสมอว่า “กำไร” เป็นปัจจัยสำคัญในการประเมินผลการดำเนินงานของบริษัท (Dichev et al., 2013) ยิ่งถ้าผู้บริหารสร้างผลกำไรให้บริษัทได้มากเท่าไรยิ่งทำให้ผู้บริหารได้รับการสรรเสริญและมีผลประโยชน์ตอบแทนพิเศษเป็นของขวัญ อีกทั้งการให้สิทธิผู้บริหารเลือกซื้อหุ้น (Employee Stock Option Plan) ก็เป็นอีกหนึ่งแรงจูงใจที่ผู้บริหารจะทำงานเพื่อสร้างผลกำไรให้สูงขึ้นเพราะการให้สิทธิดังกล่าวๆ จะทำให้ผู้บริหารเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของบริษัท ยิ่งบริษัทมีผลกำไรสูงมากเท่าไรยิ่งทำให้ราคาหุ้นที่ผู้บริหารครอบครองมีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น ผู้บริหารที่ได้รับผลตอบแทนในรูปของหุ้นจะมีแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรเพิ่มขึ้นเพื่อกระตุ้นมูลค่าราคาหุ้นในอนาคต (Zang, 2012; Turner & Guilding, 2011; Cheng & Warfield, 2005)

กล่าวโดยสรุป กำไรจึงกลายมาเป็นเครื่องมือที่เกิดขึ้นตามสัญญา (Contact) ที่มีประสิทธิภาพระหว่างตัวการ (Principal) กับตัวแทน (Agent) เช่น สัญญาการจ่ายเงินโบนัส (Bonus Contracts) สัญญาเกี่ยวกับภาระผูกพัน (Debt Contracts) ซึ่งภายใต้ข้อกำหนดเงื่อนไขในสัญญาอาจมีลายอักษรที่ระบุไว้ว่า “บริษัทจะไม่จ่ายเงินโบนัสให้กับผู้บริหารหากบริษัทมีผลกำไรที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายตามที่ระบุไว้ในสัญญานี้หรือไม่จ่ายเงินโบนัสกรณีที่บริษัทไม่สามารถชำระหนี้สินหรือดอกเบี้ยได้ตามกำหนด (ศรายุทธ เรื่องสุวรรณ, 2565) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะทำการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีเพื่อความอยู่รอดทั้งในตัวของบริษัทและตัวของผู้บริหาร จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 2 และ 3

ในขณะที่ต้นทุนทางการเมืองของกลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษกับกลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ไม่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษแสดงผลไม่แตกต่างกัน โดยให้เหตุผลได้ว่า บริษัทส่วนใหญ่มีการใช้กลยุทธ์และสิทธิประโยชน์ทางภาษีอย่างเต็มที่เพื่อการควบคุมค่าใช้จ่ายทางภาษีและวางแผนภาษีได้อย่างถูกต้องตามที่กฎหมายภาษีกำหนด ดังนั้นบริษัทส่วนใหญ่จะเลือกใช้กลยุทธ์และสิทธิประโยชน์ทางภาษีมากกว่าที่จะเลือกการหลีกเลี่ยงภาษี (Tax Avoidance) หรือการหนีภาษี (Tax Evasion) เพราะหากเกิดความผิดพลาด นอกจากบริษัทจะมีต้นทุนค่าเบี้ยปรับทางกฎหมายแล้วอาจทำให้บริษัทเสียชื่อเสียงและความเชื่อมั่นต่อนักลงทุนเมื่อมีการกระทำความผิดเผยแพร่ในสังคม (Ifada & Wulandari, 2015; Almashaqbeh, Abdul, & Shaari, 2018) นอกจากนี้ค่าเฉลี่ยของต้นทุนทางสังคมของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่างให้ผลที่ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลตามที่กฎหมายกำหนด (ร้อยละ 20) จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ 3

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่าลักษณะพฤติกรรมของผู้บริหารในการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ “การฝ่าฝืนเงื่อนไขทางการเงิน” ภายใต้เงื่อนไขสัญญาทางการเงินเป็นข้อกำหนดที่ทางเจ้าหนี้หรือสถาบันการเงินได้กำหนดขึ้นเพื่อป้องกันความเสี่ยงในการผิดชำระหนี้ โดยทั่วไปเงื่อนไขเหล่านี้จะระบุเจาะจงในรูปแบบของจำนวนเงินหรืออัตราส่วนทางการเงินที่ลูกหนี้ต้องดำรงรักษาไว้ เช่น อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น หากกิจการมีสัดส่วนหนี้สินที่มากจนเกินไป อาจทำให้กิจการมีความเสี่ยงสูงที่จะเผชิญกับการล้มละลาย (Bankruptcy Risk) ดังนั้นแนวโน้มพฤติกรรมของผู้บริหารที่จะทำการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีเพื่อรักษาระดับกำไรให้มีความเหมาะสมและไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ตามที่เจ้าหนี้หรือสถาบันการเงินกำหนดนั้นย่อมมีโอกาสที่จะเกิดขึ้น การที่ผู้บริหารสามารถแก้ไขหรือจัดการกับปัญหาภายในองค์กรจนเกิดความพึงพอใจต่อผู้ถือหุ้นไม่เพียงแต่ถูกการพิจารณาต่อสัญญาการทำงานของผู้บริหารเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการพิจารณา “ผลตอบแทนแก่ผู้บริหาร” ที่เพิ่มมากขึ้น จึงเชื่อได้ว่าผู้บริหารจะมี “เจตนา” ที่จะพยายามหลีกเลี่ยงการรายงานผลประกอบการที่ขาดทุน โดยทั้ง 3 องค์ประกอบได้รวมตัวเข้าด้วยกันจนครบและยึดเหนี่ยวกันเป็นฐานสามเหลี่ยมที่จะขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งไม่ได้ ผู้วิจัยจึงเรียกองค์ประกอบเหล่านี้ว่า “ลักษณะพฤติกรรมของผู้บริหารในการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี”

กล่าวโดยสรุป ผู้บริหารอาจใช้ช่องโหว่ทางบัญชีในการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีจากปัจจัยที่มีผลต่อการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีในการศึกษาครั้งนี้

ยืนยันตามทฤษฎีตัวแทนที่อธิบายว่า ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลสองฝ่ายในการแสวงหาผลประโยชน์สูงสุดจากการลงทุน มนุษย์ย่อมมีแรงผลักดันที่จะแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองจึงอาจนำไปสู่ปัญหา agency problems (Jensen & Meckling, 1976) และทฤษฎีสัญญาที่ว่าด้วยเรื่องสัญญาที่เกิดขึ้นระหว่างตัวการกับตัวแทนในการจ่ายค่าตอบแทนให้มีความเหมาะสมและเป็นธรรมกับทั้งสองฝ่าย (Hart, 1988) โดยผลตอบแทนจะผูกติดกับผลการดำเนินงาน ข้อตกลงตามสัญญาอาจเป็นแรงจูงใจที่ผู้บริหารจะทำการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีโดยการเพิ่มกำไรให้เป็นไปในทิศทางที่ตนเองต้องการ เพื่อที่ตนเองจะได้รับผลประโยชน์ และปัจจัยที่มีผลต่อการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชียังยืนยันตามคำทำนายของ Watts and Zimmerman (1986) ภายใต้ทฤษฎีการบัญชีเชิงผลประโยชน์ ที่ระบุว่าผู้บริหารมีแรงจูงใจบางประการที่ทำให้เลือกใช้นโยบายทางบัญชีที่ไม่เหมาะสมเพื่อจัดทำรายงานทางการเงินให้เป็นไปทิศทางตามที่ต้องการภายใต้การอธิบาย 3 สมมติฐานดังนี้ 1) สมมติฐานผลประโยชน์ของผู้บริหาร (The bonus plan hypothesis) 2) สมมติฐานการฝ่าฝืนเงื่อนไขทางการเงิน (The debt covenant hypothesis) 3) สมมติฐานต้นทุนทางการเมือง (The political cost hypothesis)

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์โดยตรงต่อหน่วยงานกำกับดูแลในการเพิ่มมาตรการหรือแนวทางปฏิบัติต่างๆ เพื่อเป็นการป้องกันและดูแลผลประโยชน์ของนักลงทุน โดยเฉพาะในเรื่องของผลประโยชน์ผู้บริหาร และการฝ่าฝืนเงื่อนไขทางการเงิน ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ให้มีความเหมาะสมหรือเพิ่มมาตรการ แนวทางการตรวจสอบในประเด็นเหล่านี้ให้มากขึ้นเพราะผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่ากลุ่มบริษัทที่มีผลการดำเนินงานผิดปกติมีความแตกต่างใน 2 ประเด็นนี้อย่างมีนัยสำคัญและเมื่อวิเคราะห์จากเนื้อหา ก็แสดงผลไปในทิศทางเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ลักษณะพฤติกรรมของผู้บริหารในการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีในผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นถึง “เจตนาของผู้บริหาร” เป็นปัจจัยสำคัญที่อาจทำให้ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมไปในทางที่ไม่เหมาะสม สอดคล้องตามทฤษฎีสามเหลี่ยมการทุจริต (The fraud triangle) ดังนั้นหากมีมาตรการการควบคุมประเด็นเหล่านี้ก็จะเป็นการยกระดับคุณภาพของรายงานทางการเงินไทยให้มีความเชื่อมั่นในตลาดทุน

ข้อเสนอแนะเชิงผู้ใช้ข้อมูล

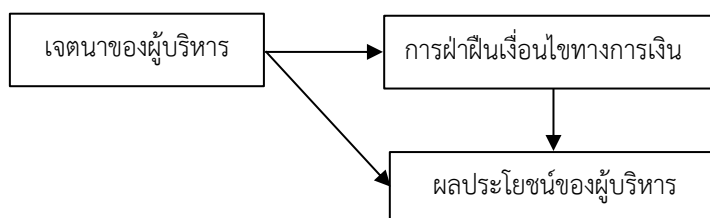
ผลการวิจัยน่าจะเป็นประโยชน์ทางอ้อมต่อผู้ใช้รายงานทางการเงิน (stakeholder) นักวิเคราะห์การลงทุน (investment analyst) หรือผู้แนะนำลูกค้าด้านการลงทุน (investment broker agent) ในการประเมินผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของกิจการก่อนการตัดสินใจลงทุนหรือเสนอให้กับลูกค้าเพื่อการตัดสินใจลงทุน ในขณะที่สถาบันการเงิน (financial institutions) ใช้ในการประเมินผลการดำเนินงาน ฐานะทางการเงิน โดยเฉพาะโครงสร้างหนี้สินของกิจการเพื่อประเมินถึงความสามารถในการทำกำไรและความสามารถในการชำระดอกเบี้ยของกิจการก่อนการพิจารณาอนุมัติวงเงินการลงทุน

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังเป็นประโยชน์ในแง่ของนักวิชาการ เช่น นักวิจัย อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะสาขาวิชาการบัญชี สาขาวิชาการเงินและการลงทุน สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

เป็นต้น ที่จะนำผลการวิจัยนี้ไปสอดแทรกเข้ากับเนื้อหาส่วนใดส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน เช่น เนื้อหาของกลยุทธ์ทางบัญชี การวิเคราะห์รายงานทางการเงิน การวิเคราะห์การลงทุน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1) งานวิจัยนี้ยังได้ค้นพบแนวโน้มพฤติกรรมของผู้บริหารในการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชีตามภาพที่ 7 ผู้ที่สนใจควรนำรูปแบบนี้ไปทำการทบทวนวรรณกรรมเพิ่มเติมว่ามีแนวคิด ทฤษฎี หรือมีการศึกษา งานวิจัยในอดีตที่ผ่านมาเป็นไปในทิศทางอย่างไรเพื่อนำมาอธิบายความสัมพันธ์ของแต่ละตัวแปร

ภาพที่ 7 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัยในอนาคต

ที่มา: ผลการวิจัย

2) ผู้วิจัยศึกษาเพียงกลุ่มบริษัทที่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและจัดให้มีการตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ จำนวน 34 ตัวอย่างเท่านั้น ดังนั้นเสนอแนะให้ผู้ที่สนใจควรขยายขอบเขตหรือเลือกกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติมที่มีลักษณะเดียวกัน หรือเลือกเปรียบเทียบกับกลุ่มบริษัทที่มีลักษณะเดียวกันในต่างประเทศ เช่น กลุ่มบริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการ กลุ่มบริษัทที่เข้าข่ายอาจถูกเพิกถอนกลุ่มบริษัทที่อยู่ระหว่างการเจรจาปรับโครงสร้างหนี้ เป็นต้น เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ครอบคลุมชัดเจนมากขึ้น

3) การวิจัยนี้ไม่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรใดๆ กับการสั่งแก้ไขงบการเงินหรือมีการตรวจสอบกรณีพิเศษ ดังนั้น ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นร่วมด้วย เช่น บทบาทของคณะกรรมการตรวจสอบ กลไกการกำกับดูแลกิจการ ขนาดกิจการ การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี หรือเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ หรือมีการเพิ่มตัวแปรควบคุม เช่น ความเสี่ยงทางการเงิน ความสามารถในการทำกำไรของกิจการ เป็นต้น

ข้อจำกัดการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกศึกษากับกลุ่มบริษัทที่ถูกสำนักงาน ก.ล.ต. มีคำสั่งให้แก้ไขงบการเงินและมีการตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ โดยผู้วิจัยมีความคิดว่ากลุ่มเหล่านี้เป็นตัวแทนที่เหมาะสมที่สุดในการอธิบายพฤติกรรมในการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี โดยปราศจากจากอคติต่างๆ แต่เนื่องด้วยกลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการศึกษามีจำนวนไม่มากพอ ดังนั้น ผู้ที่จะใช้ข้อมูลควรคำนึงถึงประเด็นดังกล่าว

7. เอกสารอ้างอิง

- ธเรศ สันติวงศ์ไชย. (2565). รายงานการเงินและการวิเคราะห์. กรุงเทพมหานคร: บริษัทแอดทีฟ พรินท์ จำกัด.
นฤตมกุล พรชัย และพรรณนิภา รอดวรธนะ. (2554). การทุจริตของพนักงานในองค์กรธุรกิจ.
 จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์, 30(130), 1-11.
- ศรายุทธ เรื่องสุวรรณ. (2565). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการตกแต่งกำไร. สมุทรสาคร: บริษัท แพลนพรินท์ที่ตั้ง
 จำกัด.
- ศรายุทธ เรื่องสุวรรณ และสุภาวีนี จีระสุวรรณ. (2564). สัญญาณเตือนภัยล่วงหน้ากับการตกแต่งกำไร:
 บทเรียนจากบริษัทที่ละเมิดหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 17(53), 7-20.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2565ก). *ข่าว ก.ล.ต.*. สืบค้นเมื่อ 21
 พฤศจิกายน 2565, จาก https://www.sec.or.th/TH/Pages/News_LISTVIEW.aspx
_____. (2565ข). *สถิติการกล่าวโทษและเปรียบเทียบ 2556-2565*. สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2565,
 จาก <http://kalasin.m-society.go.th>.
- _____. (2565ค). *งบการเงินที่อยู่ระหว่างการแก้ไข*. สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2565, จาก
 https://www.sec.or.th/TH/Pages/News_LISTVIEW.aspx
- _____. (2565ง). *ข้อมูลรายบริษัท/หลักทรัพย์*. สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2565, จาก
 <https://classic.set.or.th/set/commonslookup.do?language=th&country=TH>.
- Alissa, W., Bonsall Iv, S. B., Koharki, K., & Penn Jr, M. W. (2013). Firms' use of accounting
 discretion to influence their credit ratings. *Journal of Accounting and
 Economics*, 55(2-3), 129-147.
- Almashaqbeh, A. A., Abdul-Jabbar, H., & Shaari, H. (2018). Real earnings management and
 tax considerations: A conceptual analysis. *International Journal of Business
 Management and Commerce*, 3(2), 25-36.
- Atwood, T. J., Drake, M. S., & Myers, L. A. (2010). Book-tax conformity, earnings
 persistence and the association between earnings and future cash flows. *Journal
 of Accounting and Economics*, 50(1), 111-125.
- Baccouche, S., Hadriche, M., & Omri, A. (2013). The impact of audit committee multiple-
 directorships on earnings management: evidence from France. *Journal of
 Applied Business Research (JABR)*, 29(5), 1333-1342.
- Balsam, S., Irani, A. J., & Yin, Q. J. (2012). Impact of job complexity and performance on
 CFO compensation. *Accounting Horizons*, 26(3), 395-416.
- Carter, K. E. (2015). The joint effect of the sarbanes-oxley act and earnings management
 on credit ratings. *Journal of Accounting and Finance*, 15(4), 77.

- Cheng, Q., & Warfield, T. D. (2005). Equity incentives and earnings management. *The accounting review*, 80(2), 441-476.
- Cohen, D. A., & Zarowin, P. (2010). Accrual-based and real earnings management activities around seasoned equity offerings. *Journal of accounting and Economics*, 50(1), 2-19.
- Coppens, L., & Peek, E. (2005). An analysis of earnings management by European private firms. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 14(1), 1-17.
- Cormier, D., Houle, S., & Ledoux, M. J. (2013). The incidence of earnings management on information asymmetry in an uncertain environment: Some Canadian evidence. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 22(1), 26-38.
- Costello, A. M. & Wittenberg-Moerman, R. (2011). The impact of financial reporting quality on debt contracting: Evidence from internal control weakness reports. *Journal of Accounting Research*, 49(1), 97-136.
- Dichev, I. D., Graham, J. R., Harvey, C. R., & Rajgopal, S. (2013). Earnings quality: Evidence from the field. *Journal of accounting and economics*, 56(2-3), 1-33.
- Cressey, D. R. (1970). Organized crime and inner-city youth. *Crime & Delinquency*, 16(2), 129-138.
- Duong L., & Evans J. (2015). CFO Compensation: Evidence from Australia. *Pacific basin Finance Journal*, 35(PA), 425-443.
- Fama, E. F., & Jensen, M. C. (1983). Separation of ownership and control. *The journal of law and Economics*, 26(2), 301-325.
- Frydman, C., & Saks, R. E. (2010). Executive compensation: A new view from a long-term perspective, 1936–2005. *The Review of Financial Studies*, 23(5), 2099-2138.
- Goncharow, I., & Zimmermann, J. (2006). Earnings management when incentives compete: the role of tax accounting in Russia. *Journal of International Accounting Research*, 5(1), 41-65.
- Graham, J. R., Harvey, C. R., & Rajgopal, S. (2005). The economic implications of corporate financial reporting. *Journal of accounting and economics*, 40(1-3), 3-73.
- Ifada, L. M. & Wulandari, N. (2015). The effect of deferred tax and tax planning toward earnings management practice (empirical study on non-manufacturing companies listed in Indonesia Stock Exchange in the period of 2008-2012. *International Journal of Organizational Innovation*, 8(1), 352-380.
- Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs, and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3(1976), 305-360.

- Jones, J. J. (1991). Earnings management during import relief investigations. *Journal of accounting research*, 29(2), 193-228.
- Kuč, V., & Kaličanin, Đ. (2021). Determinants of the capital structure of large companies: Evidence from Serbia. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 34(1), 590-607. <https://doi.org/10.1080/1331677X.2020.1801484>
- Maslow, A. (1970). *Motivation and Personality*. New York: Harper and Row.
- Meek, G. K., Rao, R. P., & Skousen, C. J. (2007). Evidence on factors affecting the relationship between CEO stock option compensation and earnings management. *Review of accounting and finance*, 6(3), 304-323.
- Nalarreason, K. M., Sutrisno, T., & Mardiati, E. (2019). Impact of leverage and firm size on earnings management in Indonesia. *International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding*, 6(1), 19-24.
- Nam, H. J., Choi, J. H., Comprix, J., & Kwon, H. H. (2012). Firm location and earnings management: Korean evidence. *Asia-Pacific Journal of Accounting & Economics*, 19(3), 292-317.
- Ngamchom, N. (2018). Opportunistic or beneficial earnings management of good corporate governance score enterprises in Thailand. *Thailand and The World Economy*, 36(2), 52-78.
- Nursetya, R. P., & Hidayati, L. N. (2020). How does firm size and capital structure affect firm value?. *Journal of Management and Entrepreneurship Research*, 1(2), 67-76.
- Hart, O. D. (1988). Incomplete Contracts and the Theory of the Firm. *Journal of Law, Economics and Organization*, 4(1), 119-139.
- Panda, B., & Leepsa, N. M. (2017). Agency theory: Review of theory and evidence on problems and perspectives. *Indian Journal of Corporate Governance*, 10(1), 74-95.
- Roychowdhury, S. (2006). Earnings management through real activities manipulation. *Journal of Accounting and Economics*, 42(3), 335-370.
- Sari, D. K., Utama, S., & Rossieta, H. (2017). Tax avoidance, related party transactions, corporate governance and the corporate cash dividend policy. *Journal of Indonesian Economy and Business: JIEB.*, 32(3), 190-208.
- Shuto, A. (2007). Executive compensation and earnings management: Empirical evidence from Japan. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 16(1), 1-26.
- Singleton, T. W., & Singleton, A. J. (2010). *Fraud auditing and forensic accounting* (Vol. 11). New York: John Wiley & Sons.

- Sirait, F., & Siregar, S. V. (2014). Dividend payment and earnings quality: evidence from Indonesia. *International Journal of Accounting and Information Management*, 22(2), 103-117.
- Trombetta, M., & Imperatore, C. (2014). The dynamic of financial crises and its non-monotonic effects on earnings quality. *Journal of Accounting and Public Policy*, 33(3), 205-232.
- Turner, M. J., & Guilding, C. (2011). An investigation of the motivation of hotel owners and operators to engage in earnings management. *Qualitative Research in Accounting and Management*, 8(4), 358-381.
- Watts, R. & Zimmerman J. (1986). *Positive Accounting Theory*. Prentice-Hall: Englewood Cliffs, NJ.
- Zang, A. Y. (2012). Evidence on the trade-off between real activities manipulation and accruals-based earnings management. *The Accounting Review*, 87(2), 675-703.

ภาคผนวก

ขั้นตอนที่ 1 คำนวณรายการคงค้างรวม (TA) จากผลต่างของกำไรสุทธิ (Net Income) กับกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) ที่แสดงในงบกระแสเงินสดตามแบบสมการนี้

$$TA_{jit} = \text{Net Income}_{jit} - \text{CFO}_{jit}$$

ขั้นตอนที่ 2 นำ TA แทนค่าด้วยแบบจำลองของ The Modified Jones Model ของ Jones (1991) จะได้สมการถดถอยกำลังสองน้อยที่สุดของ TA ทั้งหมดเพื่อประมาณค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยเชิงเส้นของตัวแบบตามสมการต่อไปนี้โดยการหาที่ละกลุ่มอุตสาหกรรมตามแบบสมการนี้

$$\frac{TA_{jit}}{A_{jit-1}} = \alpha_{1j} \left(\frac{1}{A_{jit-1}} \right) + \alpha_{2j} \left(\frac{\Delta REV_{jit}}{A_{jit-1}} \right) + \alpha_{3j} \left(\frac{PPE_{jit}}{A_{jit-1}} \right) + \epsilon_{jit}$$

หลังจากได้ค่าสัมประสิทธิ์ α_1 , α_2 , α_3 แล้วจึงนำเข้าสู่ตัวแบบ Modified Jones เพื่อคำนวณรายการคงค้างที่ไม่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (NDA) ตามแบบสมการนี้

$$NDA_{jit} = \hat{\alpha}_{1j} \left(\frac{1}{A_{jit-1}} \right) + \hat{\alpha}_{2j} \left(\frac{\Delta REV_{jit} - \Delta REC_{jit}}{A_{jit-1}} \right) + \hat{\alpha}_{3j} \left(\frac{PPE_{jit}}{A_{jit-1}} \right)$$

ขั้นตอนที่ 3 เมื่อได้ NDA จึงนำไปหักออกจาก TA ส่วนที่เหลือเป็นผลต่างของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (DCA) ตามแบบสมการนี้

$$DCA_{jit} = \left(\frac{TA_{jit}}{REV_{jit}} \right) - NDA_{jt}$$

โดยที่

TA_{jit}	แทน	รายการคงค้างทั้งหมดของบริษัท i ณ ปีที่ t
Net Income_{jit}	แทน	กำไรสุทธิก่อนภาษี i ณ ปีที่ t
CFO_{jit}	แทน	กระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงานของบริษัท i ณ ปีที่ t
A_{jit-1}	แทน	สินทรัพย์รวม (Assets) ณ สิ้นเวลา t-1
ΔREV_{jit}	แทน	การเปลี่ยนแปลงของรายได้ ณ เวลา t หักด้วยรายได้ ณ เวลา t-1
PPE_{jit}	แทน	ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ (Property Plant and Equipment) ณ สิ้นเวลา t
NDA_{jit}	แทน	รายการคงค้างที่ไม่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (Non-discretionary Accruals) ณ เวลาของ กลุ่ม อุตสาหกรรมส่วนด้วยสินทรัพย์รวม ณ เวลา t-1
ΔREC_{jit}	แทน	การเปลี่ยนแปลงของลูกหนี้ ณ สิ้นเวลา t-1
DCA_{jit}	แทน	รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร
J	แทน	กลุ่มอุตสาหกรรม 1,2,3....,n
i	แทน	บริษัทที่ 1,2,3....,n
t	แทน	ณ สิ้นปี
α_1 α_2 α_3	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงเส้นของตัวแบบจำลอง
ϵ_{jit}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนจากการประมาณการรายการคงค้างทั้งหมดในการประมาณค่าแบ่งข้อมูลออกเป็น 7 กลุ่มอุตสาหกรรม